

Oversigt over midler hvortil der er givet dispensation i årene 2015-2017:

I 2015 er de fleste dispensationer givet i foråret, men de løber hen over sommeren. Dispensationsperioderne er angivet i tabellen.

Middel (aktivstof) - dispensationer	2017	2016	2015	Dispensationsperiode i 2015
Select 240 EC (clethodim)	x	x		
Asulox (asulam)	x	x	x	19/03 til 16/7-2015
Titus WSB/Aros Rimsulfuron* (rimsulfuron)	x	x	x*	15/03 til 12/07-2015
Talius (proquinazid)	x			
Merpan 80 WG (captan) til frugttræer	x	x	x	01/04 til 28/07 og 15/08 til 12/12-2015
Merpan 80 WG (captan) til ædelgran	x	x	x	15/03 til 15/06-2015 og 05/07 til 01/11-2015
Pomoxon Extra (1-naphthyl-eddikesyre) til frugttræer	x			
Pomoxon Extra (1-naphthyl-eddikesyre) til juletræer	x			
Modesto FS 480 (clothianidin+beta-cyfluthrin)	x	x	x	01/05 til 31/08-2015
Cruiser Raps (thiamethoxam)	x	x	x	01/05 til 31/08-2015
Acrobat Plus (dimethomorph+mancozeb)	x			
ConShape (abscinsyre)	x			
Basamid GR (dazomet)	x	x	x	01/04 til 30/06- 2015 og 01/08 til 31/10-2015
Vertimec (abamectin)	x	x	x	01/07 til 28/10-2015
Conserve (spinosad)	x	x		
Kerb 400 SC (propyzamid)	x	x	x	01/10 til 31/12- 2015
Argylene Plus (natriumsølvthiosulfat)	x			
NeemAzal-TS (azadirachlin)		x	X	13/04 til 15/07-2015 og 1/09 til 31/10-2015
Spotlight Plus (carfentrazon-ethyl)		x	X	01/07 til 28/10-2015
Deter FS 250 (clothianidin)			X	29/07 til 16/10-2015
Spruzit Neu (pyrethrin og rapsolie)til grønsager mm			X	17/05 til 15/09-2015
Spruzit Neu (pyrethrin og rapsolie)til frugt og grønt			X	17/03 til 15/07-2015
Topflor (flurprimidol)			X	15/02 til 15/06 2015
Totalt antal	17	13	16*	* Incl. Agros Rimsulfuron

* Agros Rimsulfuron – kopi middel til Titus som også har haft dispensation i 2015

Oplysninger om midler hvortil der er givet dispensation i årene 2015-2017:

De sundhedsmæssige klassificeringer ift. kræftfremkaldende, skadelige for arveanlæg, fostre eller forplantningsevne (CMR- egenskaber) er tilføjet i den første kolonne med understregning. Hvis et middel blot er "mistænkt" for at være enten kræftfremkaldende, Carc. 2 eller skadende for fostre eller forplantningsevnen, Rep 2, er det ikke så alvorligt, at det medfører begrænsninger i godkendelserne iht. EU-reglerne - og der findes en række godkendte midler med tilsvarende klassificeringer. Der udføres altid en konkret risikovurdering og på baggrund af denne fastsætter de nødvendige risikobegrænsende foranstaltninger for de enkelte anvendelser, således at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Ud over de fire kolonner, som indgik i besvarelsen af alm. del spørgsmål 1024 er der tilføjet to nye kolonner med oplysninger om hhv. godkendelsesstatus i Danmark og EU samt tidsperioden for den danske dispensation og hvilke risikobegrænsende foranstaltninger, der er knyttet til dispensationen. Dispensationer som har været givet i 2015-16 og som ikke indgik i oversigten for 2017 er tilføjet sidst i tabellen med fed skrift.

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
Select 240 EC (clethodim) <u>Ikke CMR klassificeret.</u>	Mod enårig rapgræs i jordbær, løg, gulerod, pastinak, persillerod, knoldselleri, rødbede, havefrøafgrøder og planteskolekulturer. Der findes ikke andre godkendte midler til effektiv bekæmpelse af enårig rapgræs i afgrøderne.	AGRO vurderer, at der ikke findes alternative godkendte midler.	Ingen oplysninger.	Godkendt i Danmark fra 2000-2010. Ingen firmaer har indsendt ansøgning om godkendelse i Danmark efter godkendelse i EU i 2011. Der er 1. gang givet dispensation i 2016.	I dispensationen er der stillet krav om bufferzoner til vandmiljøet på 20 meter jf. vurderingen i EU. Doseringerne er endvidere lavere end i EU. Der er fastsat sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.
Asulox (asulam) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Mod ukrudt i produktion af spinat, persille, morgenfrue, gulerod og skorzonnerod til frø. Frøproduktion kræver en høj grad af renhed som ikke kan opnås med andre midler. Havefrøfirmaerne har investeret i de mest moderne rensemaskiner og rensemetoder, men er trods det ikke i stand til at fræse alle ukrudtsarter. Frøstørrelse og farven af visse ukrudtsarters frø er sammenfaldende med kulturfrøet og forekommer der ukrudtsfrø i frøvaren bliver den	AGRO vurderer, at der ikke findes alternative godkendte midler.	Værdien af spinatfrø til eksport er angivet til 230-300 mill. kr.	Aktivstoffet er ikke godkendt i EU pga. manglende data om rester i spiselige afgrøder. Rester i spiselige afgrøder er ikke relevant ift. den danske dispensation, som kun er til frøavl. Der er givet dispensation siden 1999.	Kun avlere som dyrker spinatfrø på kontrakt må købe midlet. Ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelse ikke udgør nogen risiko for miljø- eller sundhed.

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
	kasseret med et meget stort økonomisk tab for både avler og frøfirma til følge. Kravene til renhed i havefrø er 99,9 %, så ganske få frø af en ukrudtsart kan ødelægge et helt parti frø.				
Titus WSB (rimsulfuron) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Mod ukrudt i kartofler. Muligheden for kemisk ukrudtsbekæmpelsen i kartofler er i Danmark stærkt begrænset, idet den primært bygger på en blanding af glyphosat (Roundup) og aclonifen (Fenix) før kartoflernes fremspiring. Rimsulfuron er i Danmark det eneste effektive middel til brug efter kartoflernes fremspiring. Mekanisk ukrudtsbekæmpelse kræver fortsat udvikling. I både praksis og i forsøg oplever avlere udbyttetab på op til 10 procent ved mekanisk ukrudtsbekæmpelse.	AGRO vurderer, at der ikke findes alternative godkendte midler.	Ingen konkrete angivelser. Manglende ukrudtsbekæmpelse angives at kunne medføre et udbyttetab på 25-50 %.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2007. Godkendt i Danmark fra 2000-2011. Godkendelse i Danmark er trukket tilbage efter revurdering hovedsageligt pga. persistens af et nedbrydningsprodukt. Kravene til persistens af nedbrydningsprodukter er ændret i 2017 ifm. aftalen op Pesticidstrategi 2017-21. <u>Der er givet dispensation siden 2013.</u>	Ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelse ikke udgør nogen risiko for miljø- eller sundhed. Der er fastsat sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.
Talius (proquinazid) <u>Carc 2 (H351) – mistænkt for at være kræftfremkaldende</u>	Mod meldug i hvede, rug og triticale. Det er vanskeligt at kontrollere angreb af meldug med de godkendte midler da der er udviklet resistens. Ofte skal der sprøjtes 2-3 gange ved svære angreb. Udbyttetab på 6-10 Hkg/ha kan forekomme ved alvorlige angreb. Der opnås bedre kontrol ved sprøjtning 1 gang med Talius.	AGRO vurderer, at der findes visse alternativer men de har resistensmæssige problemer, som har ledt til nedsatte effekter. Triazolol kan bruges til meldugbekæmpelse, men det er uønsket, da det skaber øget resistens hos andre svampe (Septoria).	Ingen konkrete angivelser.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2010. Ansøgning om godkendelse i Danmark er trukket tilbage i 2016 pga. problemer med persistens af et nedbrydningsprodukt. Ny ansøgning om godkendelse er modtaget i oktober 2017 og forventes godkendt efter ændring af krav til persistens. <u>Der er 1. gang givet</u>	Der er ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger i forhold til sundhedsmæssige effekter, da risikovurderingen viser, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Der er fastsat 2 meter bufferzoner til vandmiljøet og sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
				dispensation i 2017.	
Merpan 80 WG (captan) <u>Carc 2 (H351) – mistænkt for at være kræftfremkaldende</u>	Mod frugttrækræft i æbler og pære. Merpan er erhvervets eneste mulighed for at bekæmpe frugttrækræft på æble og pære. Frugttrækræft er den mest alvorlige skadegører, der kan angribe æble og pære, idet sygdommen ikke kan bekæmpes, når den først har etableret sig i træerne.	AGRO vurderer, at der ikke findes alternative godkendte midler.	Ingen konkrete angivelser. Angreb kan medføre, at en frugtplantage skal fældes i utide med store økonomiske tab til følge.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2007. Midler med captan har været godkendt i Danmark frem til 1997. Ansøgning om godkendelse i Danmark blev trukket tilbage af ansøger i 2008 og ansøgning om gensidig anerkendelse afvist i 2011. Ansøgningerne opfyldte ikke de danske krav ift. ekstra sikkerhedsfaktor for CMR stoffer. Efter de nye vurderingsprincipper og mulighed for at stille krav om særligt udstyr, kunne en ny ansøgning muligvis føre til en godkendelse. <u>Der er givet dispensation siden 2002.</u>	Dispensationen indeholder særlige krav til beskyttelse af sprøjtefører og udsprøjtning må alene foretages af ejeren eller driftslederen af plantagen således, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Endvidere er der fastsat 40 m bufferzone til vandmiljøet. Der er fastsat begrænsninger ift. anvendelse før høst.
Merpan 80 WG (captan) <u>Carc 2 (H351) – mistænkt for at være kræftfremkaldende</u>	Mod ædelgrankræft i ædelgran kulturer. Ædelgrankræft er den mest alvorlige skadegører, der kan angribe abies-kulturer, idet sygdommen ikke kan bekæmpes, når den først har etableret sig i træerne. Svampen forårsager barkskader og kræftsår på grene og skud og visse arter af ædelgran kan dø af sygdommen. De senere år er antallet af angrebne træer/plantager steget dramatisk, og kan findes i hele landet.	AGRO vurderer, at der ikke findes alternative godkendte midler.	Det oplyses at den årlige omsætning i branchen svarer omtrent til 1.8 mia. kr., heraf 1.5 mia. kr. i eksportværdi.	Se ovenfor. <u>Der er givet dispensation siden 2014.</u>	Dispensationen indeholder særlige krav til beskyttelse af sprøjtefører og udsprøjtning må alene foretages af ejeren eller driftslederen af plantagen således, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Endvidere er der fastsat 40 m bufferzone til vandmiljøet. Midlet må senest anvendes 3 måneder før salg af juletræerne.

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
Pomoxon Extra (1-naphthyl-eddikesyre) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Vækstregulering i æble- og pære. Aktivstoffet alpha-naphthyl-eddikesyre, har i mange år været det eneste kemiske udtyndingsmiddel i kernefrugt i midlet Pomoxon. Pomoxon kan ikke længere købes, derfor søges dispensation til et nyt middel, som er søgt godkendt.	AGRO vurderer, at der ikke findes markedsførte alternativer.	Æble- og pæresorter som ikke udtyndes kemisk, kan koste 100 - 150 arbejdstimer pr. ha. Ved en timeløn på 200 kr. er det en betydelig omkostning pr. ha, hvilket gør det vanskeligt at konkurrere prismæssigt med importerede æbler og pærer.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2012. Godkendt i Danmark fra 1996-2015. Ansøgning om godkendelse af nyt middel i Danmark efter godkendelse i EU afventer studie, der dokumenterer midlets holdbarhed. <u>Der er 1. gang givet dispensation i 2017.</u>	Ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelse ikke udgør nogen risiko for miljø- eller sundhed. Der er fastsat sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.
Pomoxon Extra (1-naphthyl-eddikesyre) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Vækstregulering i nåletræer (juletræer). Aktivstoffet alpha-naphthyl-eddikesyre, er det mest anvendte kemiske udtyndingsmiddel i nåletræer i midlet Topstar. Topstar kan ikke længere købes, derfor søges dispensation til et nyt middel, som er søgt godkendt. De godkendte alternativer kan give skader på træernes topskud og misfarvede nåle. Uden reduktion af topskud bliver træerne for åbne og spinkle til at kunne afsættes.	AGRO vurderer, at der findes to midler med ethophon samt mindre anvendelse til Cerone som alternativer. Men Pomoxon Extra vil være en egnet resistensbryder.	Ingen konkrete angivelser. Regulering af træernes højdevækst er et centralt dyrkningsindgreb, som har stor betydning for den samlede økonomi i produktionen.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2012. Godkendt i Danmark fra 2008-2015. Ansøgning om godkendelse af nyt middel i Danmark efter godkendelse i EU afventer studie, der dokumenterer midlets holdbarhed. <u>Der er 1. gang givet dispensation i 2017.</u>	Ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelse ikke udgør nogen risiko for miljø- eller sundhed.
Modesto FS 480 (clothianidin+beta-cyfluthrin) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Til bejdsning af vinterraps mod rapsjordlopper. Hvis man ikke kan bekæmpe rapsjordlopper er rapsdykning vanskelig eller helt umulig. Sprøjtninger med pyrethroider vil øge risikoen for resistens mod de alternative midler hos rapsjordlopperne betydeligt.	AGRO vurderer, at der ikke er godkendt alternative bejdsmidler. 1-2 ekstra sprøjtninger med pyrethroider vil være alternativet.	Alternativ sprøjtning vil koste 22,5 Euro/ha. Med et rapsareal på 175.000 ha svarer det til 4 mill. Euro per år. Yderligere kan der være tale	EU forbud i 2013. Godkendt i Danmark til bejdsning af raps fra 2010-2013. Ift. EU forbuddet er der i Danmark kun givet dispensation til bejdsning af vinterraps med en lav dosis.	Bejdsningen må kun foretages indendørs i lukkede industrielle anlæg. Der er stillet krav til såning af de bejdsede frø, som kun må finde sted på samme areal hvert 3. år. Der skal anvendes passende radsåningsudstyr, som sikrer

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidspæriode	Risikobegrænsninger
			om udbyttetab på 15-20 procent ved udvikling af resistens, svarende til 3.8 T/ha til en værdi af 0,36 Euro/kg. Det samlede udbyttetab kan blive ca. 40 mill. Euro.	<u>Der er givet dispensation i 2015-2017.</u>	en god nedfældning i jorden, minimalt spild under anvendelsen og minimal frigivelse af støv for at beskytte bier. Endvidere skal de bejdsede frø dækkes med jord og ikke dækkede frø skal opsamles for at beskytte fugle.
Cruiser Raps (thiamethoxam) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Til bejdsning af vinterraps mod rapsjordlopper. Hvis man ikke kan bekæmpe rapsjordlopper er rapsdykning vanskelig eller helt umulig. Sprøjtninger med pyrethroider vil øge risikoen for resistens mod de alternative midler hos rapsjordlopperne betydeligt.	AGRO vurderer, at der ikke er godkendt alternative bejdsmidler. 1-2 ekstra sprøjtninger med pyrethroider vil være alternativet.	Som ovenfor.	EU forbud i 2013. Godkendt i Danmark til bejdsning af raps fra 2003-2013. Ift. EU forbuddet er der i Danmark kun givet dispensation til bejdsning af vinterraps med en lav dosis. <u>Der er givet dispensation i 2015-2017.</u>	Bejdsningen må kun foretages indendørs i lukkede industrielle anlæg. Der er stillet krav til såning af de bejdsede frø, hvor der skal anvendes passende radsåningsudstyr, som sikrer en god nedfældning i jorden, minimalt spild under anvendelsen og minimal frigivelse af støv for at beskytte bier. Endvidere skal de bejdsede frø dækkes med jord og ikke dækkede frø skal opsamles for at beskytte fugle.
Acrobat Plus (dimethomorph +mancozeb) <u>Rep. 2 (H361d), mistænkt for at være skadende for forplantningsevnen</u> Mancozeb er	Mod svampesygdomme i kepaløg og skalotteløg. Løgskimmel er en alvorlig og udbredt svampesygdom i løg. Svampen angriber primært bladdelen og kan ved angreb på det tidlige stadie forårsage betydelige tab af udbytte. Det primære middel til at kontrollere svampen, Acrobat New, vil ikke være tilgængeligt i 2017, da producenten ikke længere sælger det. Der søges	AGRO vurderer, at Shirlan med aktivstoffet fluazinam er godkendt til anvendelsen, men dog ikke er effektivt og kan ikke stå alene. Midlet skal indgå i en bekæmpelsesstrategi sammen andre aktivstoffer. Derfor anbefales en dispensation.	Ingen oplysninger.	Midler med dimethomorph og mancozeb har været godkendt i Danmark siden 2000. Dispensationen skyldes at det godkendte middel Acrobat New, ikke sælges i 2017, da det ikkelængere produceres. Dispensationen er givet til et lignende middel, som markedsføres i andre lande i EU. Der er	Der er ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger i forhold til sundhedsmæssige effekter, da risikovurderingen viser, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Der er fastsat 10 meter bufferzoner til vandmiljøet og sprøjtefrist for seneste

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidspæriode	Risikobegrænsninger
mistænkt for at være hormonforstyrrende. Er under revurdering i EU.	dispensation til et lignende middel som markedsføres i andre lande i EU.			ikke søgt om godkendelse af dette middel i Danmark. Anvendelsen er identisk med det godkendte middels. <u>Der er 1. gang givet dispensation i 2017.</u>	anvendelse før høst. Disse begrænsninger følger de fastsatte krav for det godkendte produkt, som ikke længere produceres.
ConShape (absicinsyre) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Vækstregulering i juletræer. Aktivstoffet alpha-naphtyl-eddikesyre, er det mest anvendte kemiske udtyndingsmiddel i nåletræer i midlet Topstar. Topstar kan ikke længere købes. De godkendte alternativer kan give skader på træernes topskud og misfarvede nåle. Uden reduktion af topskud bliver træerne for åbne og spinkle til at kunne afsættes. Conshape kan reducere forbruget af vækstreguleringsmidler, da én behandling vil være tilstrækkelig.	AGRO vurderer, derfor, at der ikke er godkendte alternativer, da Proxy (ethephon), kan give skader i form af misfarvede nåle og misdannelser af topskud.	Ingen konkrete angivelser. Regulering af træernes højdevækst er et centralt dyrkningsindgreb, som har stor betydning for den samlede økonomi i produktionen.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2012. Anvendelsen i nåletræer er ny og afprøves pt. forud for egentlig ansøgning om godkendelse i Danmark. <u>Der er 1. gang givet dispensation i 2017.</u>	Ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelse ikke udgør nogen risiko for miljø- eller sundhed.
Basamid GR (dazomet) Rep. 2 (H361d), mistænkt for at skade forplantningsevnen.	Til desinfektion af jord i frø- og stikkebede på planteskoler. Basamid GR er erhvervets eneste mulighed for at bekæmpe jordboende svampe, bakterier og nematoder. Det er helt afgørende, at de ny såede og nyplantede kulturer får en god etablering. Derfor skal skadegørere kunne bekæmpes effektivt i frø- og stikkebede.	AGRO vurderer, at der ikke findes andre godkendte jord desinfektionsmidler i Danmark, og der kan heller ikke findes alternative metoder, der kan give den tilstrækkelige bekæmpelse af de skadevoldere, som bekæmpes ved jorddesinfektion med Basamid GR.	Ingen oplysninger.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2011. Godkendt i Danmark i 2003-2010. Godkendelsen tilbagekaldt i 2010 pga. manglende godkendelse af aktivstoffet i EU. Ingen firmaer har ansøgt om godkendelse i Danmark efter aktivstoffets godkendelse i EU i 2011. <u>Der er givet dispensation siden 2012.</u>	Midlet må kun anvendes til desinfektion af jord i frø- og stikkebede på planteskoler. Midlet skal anvendes i udbringningsudstyr, som er tilpasset Surefill-systemet, eller et godkendt, lukket poseopskæringssystem for at beskytte arbejdere således, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Den behandlede jord skal straks tildækkes med plast i 10

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidspæriode	Risikobegrænsninger
					dage, såfremt behandlingen foregår udendørs.
Vertimec (abamectin) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Mod trips i porre. Producenterne har i de senere år fået større og større problemer med at bekæmpe trips i porre. Det er kun Karate 2,5 WG, der er godkendt til brug i porre mod bl.a. trips med maks. 2 behandlinger i samme vækstsæson. Vertimec er effektivt overfor trips, og virker samtidig resistensforebyggende, idet det har en anden virkemekanisme end Karate 2,5 WG. Desuden har Vertimec en translaminær effekt, der betyder at midlet transportres tværs igennem bladet, og kan bekæmpe skjulte trips.	AGRO vurderer, at Karate 2,5 WG (lambda-cyhalothrin) er det eneste godkendte middel og der må maksimalt udføres 2 behandlinger pr. sæson. Vertimec vil være et effektivt supplement når de 2 sprøjtninger er udført og der ikke er andre behandlingsmuligheder.	Ingen oplysninger.	Midlet har været godkendt i Danmark siden 2006. I 2013 blev anvendelsen begrænset til brug i væksthuse pga. risiko for især vandorganismer. I dispensationen til anvendelse i porer er der stillet særlige krav om 30 m bufferzone til vandmiljøet. <u>Der er givet dispensation siden 2013.</u>	Der kun må behandles på arealer, hvor de tilladte behandlinger med Karate 2,5 WG har været udført Det er et vilkår for anvendelsen, at sprøjteføreren sidder i en lukket førerkabine med kulfilter Der er fastsat 30 meter bufferzoner til vandmiljøet og krav om anvendelse af drift-reducerende dyser. Der er fastsat sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.
Conserve (spinosad) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Mod pletvingefrugtfluen (<i>Drosophila suzukii</i>) i jordbær, hindbær, brombær, kirsebær, blomme, solbær, ribs, stikkelsbær, blåbær, aronia, hyben, hyld og vindruer. Pletvingefrugtfluen er et nyt skadedyr i Danmark, som kan forårsage meget store tab. Det er derfor af stor betydning for erhvervet, at der er en mulighed for, at bekæmpe fluen.	AGRO oplyser, at der i Norden og EU arbejdes på at finde metoder og strategier til bekæmpelse af pletvingefrugtfluen i bær, men der findes endnu ingen godkendte alternativer til den ansøgte anvendelse.	Ingen oplysninger.	Midlet har været godkendt i Danmark siden 2002 til brug i væksthuse. Den regulære godkendelse i Danmark omfatter ikke udendørs anvendelser. I EU vurderingen af udendørs anvendelser er der krav om risikobegrænsning ift. vandorganismer. <u>Der er givet dispensation siden 2016.</u>	I dispensationen er der stillet særlige krav om 10-30 meter bufferzoner til vandmiljøet. For at beskytte bier og andre bestøvende insekter må dette produkt ikke anvendes i blomstrende afgrøder Der er fastsat sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.
Kerb 400 SC (propryzamid) Carc 2 (H351) – mistænkt for at være kræft-	Mod enårig rap-græs og andet græsukrudt i vinterraps. Resistenstest af agerrævehale og rajgræs viser, at herbicidresistens hos agerrævehale er udbredt, og at der er begyndende problemer	AGRO vurderer, at propryzamid, som er det aktive stof i Kerb 400 SC, har en anden virkemekanisme end de øvrige midler, Agil og Focus Ultra, og derfor kan bekæmpe	Ingen konkrete oplysninger. Græsser i større mængder kan konkurrere så stærkt med	Midler med propryzamid har været godkendt i Danmark siden 1992. I 2009 blev godkendelsen til brug i raps tilbagekaldt pga. risiko for sprøjtefører.	Der kun må behandles på arealer med store forekomster af græsukrudt med henblik på at forebygge resistens mod ukrudtsmidler samt til bekæmpelse af enårig rapgræs,

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidspæriode	Risikobegrænsninger
fremkaldende	med resistens hos rajgræs. Anvendelse af Kerb i vinterraps er et væsentligt IPM-værktøj i bestræbelsen på at forebygge udvikling af herbicidresistens. Muligheden for at bekæmpe enårig rapgræs med Kerb på mange arealer blev afgørende for etablering af vinterraps.	enårigt græsukrudt i vinterraps på arealer, hvor der er fundet resistens. Der er ikke alternative godkendte herbicider til denne opgave.	vinterraps, at udbyttet nedsættes betydeligt.	I dispensationen til anvendelse i raps er der stillet særlige krav om at sprøjteføreren skal sidde i en lukket førerkabine med kulfilter. Ansøgning om godkendelse er modtaget i oktober 2017. <u>Der er givet dispensation siden 2010.</u>	når den i større mængder konkurrerer med vinterraps. Der er fastsat krav om, at sprøjteføreren sidder i en lukket førerkabine med kulfilter samt anvendelse af lavdriftsdyser således, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen. Der er fastsat sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.
Argylene Plus (natriumsølvthiosulfat) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Til væktsregulering i pottede prydplanter i væksthuse. Det er helt afgørende for produktionen af en række ethylenfølsomme arter, at erhvervet kan anvende natriumsølvthiosulfat – en række arter vil ikke kunne produceres i den efterspurgte kvalitet uden midlet.	AGRO vurderer, at der ikke findes alternative godkendte midler.	Værdien af de berørte arter er ca. 600 mio. kr. årligt. Langt hovedparten af produktionen går til eksport.	Midler med natriumsølvthiosulfat har været godkendt i Danmark indtil 2016. Fyldestgørende ansøgning om fornyelse er ikke modtaget efter EU fornyelsen af aktivstoffet i 2014. Ansøger har problemer med at få adgang til de nødvendige data. <u>Der er givet dispensation i 2017.</u>	Midlet må kun anvendes til vækstregulering af pottede prydplanter i væksthuse. Ikke behov for risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelse ikke udgør nogen risiko for miljø- eller sundhed.
NeemAzal-TS (azadirachlin) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	Til bekæmpelse af bladlus i økologisk kerne-, sten- og buskfrugt. NeemAzal-T/S er særdeles effektiv overfor bladlus ikke mindst de meget skadelige og svært bekæmpelige røde æblebladlus, der bl.a. er beskyttet af et godt vokslag og sammenrullede blade. NeemAzal-	AGRO vurderer, at bekæmpelse af bladlus kan være aktuelt under blomstring eller i perioder, hvor der er blomstrende ukrudt, f.eks. mælkebøtter, som findes i stort antal i mange økologiske frugtplantager om foråret. Derfor vil der være en periode om foråret/forsommeren, hvor	Ingen oplysninger, ud over at bladlys angreb kan give skader på både kvalitet og udbytte af afgrøderne.	Aktivstoffet er godkendt i EU i 2011. Der er indsendt ansøgning om godkendelse af midlet i Danmark i 2015 og midlet er godkendt i august 2016. <u>Der er givet dispensation i</u>	Frugtræer og bærbuske må højst behandles 2 gange indenfor samme vækstsæson med mindst 10 dages interval og ikke senere end 14 dage før begyndende høst. Der er fastsat 50 meter bufferzoner til vandmiljøet.

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
	<p>TS er desuden, modsat f.eks. Spruzit Neu, skånsom overfor specifikke nytteinsekter, som har en vigtig rolle med kontrol af tilbageblivende skadedyr. Azadirachtin er godkendt til brug i økologisk produktion.</p>	<p>der ikke er godkendte midler til bekæmpelse af bladlus i økologiske æbler, kirsebær, blommer, solbær, ribs, stikkelsbær og blåbær. Det eneste alternativ i økologisk produktion, Spruzit Neu er mærket ”Farlig for bier”, hvilket betyder at midlet ikke må udbringes over blomstrende afgrøder eller ukrudt.</p>		<p><u>årene fra 2013 til 2016.</u></p>	<p>Tilsvarende begrænsninger er fastsat for den efterfølgende godkendelse af midlet.</p>
<p>Spotlight Plus (carfentrazon-ethyl)</p> <p><u>Ikke CMR klassificeret*</u></p> <p>* Ingen klassificering på tidspunktet for dispensationen. Der er nu foreslået Carc. 2 ifm. EU re-vurderingen.</p>	<p>Til nedvisning af kartofler beregnet til læggekartofler. I Danmark er det kun muligt at anvende Reglone (diquat) til nedvisning. Behandling med Reglone giver ikke en fuldstændig nedvisning, specielt i de sene sorter, som anvendes til eksport og til industriel forarbejdning. Da genvæksten af nye stængler er meget modtagelig for virus, medfører en ufuldstændig nedvisning en stærkt forøget risiko for virusinfektion. Genvæksten er desuden modtagelig for andre sygdomme som fx kartoffelskimmel og rodfiltsvamp og medfører, at kartoflerne gror videre og afmodner med forskellig hastighed. Den mangelfulde nedvisning medfører en dårligere kvalitet, et forøget brug af svampemidler, råd på grund af høst af umodne knolde samt større risiko for gengroninger i de følgende sæsoner.</p>	<p>AGRO vurderer, at der ikke er godkendte herbicider til nedvisning eller mekaniske metoder, som på tilfredsstillende måde kan nedvisne læggekartofler.</p>	<p>Dansk eksport af læggekartofler er kendetegnet ved et generelt lavt indhold af sygdomme, men den høje forekomst af PVY-virus truer den dansk eksport af læggekartofler. Eksportsorterne anvendes ikke i Dk kun anvendes til kvægfoder til 6-10 kr./hkg mod ca. 180-400 kr./hkg ved salg som læggekartofler.</p>	<p>Aktivstoffet er godkendt i EU i 2003 og er pt. under revurdering.</p> <p>Midlet er ansøgt om godkendelse i Danmark i 1999, men ansøgning blev trukket tilbage af ansøger.</p> <p><u>Der er givet dispensation i årene fra 2009 til 2016.</u></p> <p>Der er ikke givet dispensation i 2017, fordi den nye EU vurdering har vist, at aktivstoffet er mistænkt for at være kræftfremkaldende, og der dannes flere nedbrydningsprodukter, som efter modelberegninger udvaskes til grundvand i koncentrationer over grænseværdien på 0,1 mikrogram/liter.</p>	<p>Der er fastsat 2 meter bufferzoner til vandmiljøet.</p> <p>Der var ikke behov for andre risikobegrænsende foranstaltninger, da anvendelsen ikke udgjorde nogen risiko for sundhed i henhold til den tidligere EU vurdering, hvor aktivstoffet ikke var klassificeret for kræftfremkaldende egenskaber.</p>

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
Deter FS 250 (clothianidin) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	<p>Til bejdsning af vinterhvede og vinterbyg mod bladlus i lukkede industrielle anlæg.</p> <p>Bekæmpelse af bladlus ønskes for at undgå at de overfører smitte af virussygdommen havrerødsot, der har været et stort problem i vækstsæsonen 2014/15. Virussen overføres ved bladlusenes sugning på kornplanterne og om havrerødsot bliver et problem afhænger bl.a. af såtidspunkt, mængden af bladlus om efteråret og vejrforholdene.</p> <p>Eneste alternativ er 1-2 sprøjtninger med pyrethroider, hvilket vil øge risikoen for udvikling af resistens.</p>	<p>Til bekæmpelse af bladlus ved bejdsning er der ingen godkendte midler.</p> <p>Til bekæmpelse af bladlus ved sprøjtning om efteråret er der godkendt flere midler, der alle har et pyrethroid som aktivstof samt Tepeki med aktivstoffet flonicamid.</p> <p>Til anvendelse om foråret er desuden godkendt Pirimor med aktivstoffet pirimicarb. Det er således muligt at bekæmpe bladlus ved sprøjtning om efteråret, men med kun 2 forskellige aktivstoffer til rådighed, vil det sandsynligvis øge risikoen for at bladlusene udvikler resistens fordi det, bortset fra pirimicarb, er de samme aktivstoffer, der anvendes ved bekæmpelse af bladlus om foråret.</p> <p>Bejdsningen vil give en mulighed for effektiv bekæmpelse af bladlus om efteråret og dermed minimere risikoen for angreb af havrerødsot, uden at dette medfører øget risiko for at bladlus udvikler resistens mod de få aktivstoffer, der er godkendt til bekæmpelse af bladlus i korn ved sprøjtning.</p>	<p>Gennemsnits udbyttet i vinter hvede er 7 tons pr. ha. Tabet skønnes at være 25 %, svarende til 1,75 tons per ha til en pris af 1500 kr. per ton = 2625 kr. per ha.</p> <p>Gennemsnits udbyttet i vinter byg er 6 tons pr. ha. Tabet skønnes at være 50 %, svarende til 3 tons per ha til en pris af 1500 kr. per ton = 4500 kr. per ha.</p> <p>Med 25.000 ha vinter hvede og ca. 15.000 ha of vinter byg bliver det samlede tab 133 mill. kr.</p>	<p>Clothianidin er godkendt til bejdsning af vinterkorn i EU (denne anvendelse er ikke omfattet af EU-forbuddet da vinterkorn ikke er attraktiv for bier).</p> <p>Der er ansøgt om godkendelse i 2016, men denne godkendelse blev afvist pga. manglende dokumentation.</p> <p><u>Der er givet dispensation i 2015.</u></p>	<p>Bejdsningen må kun foretages indendørs i lukkede industrielle anlæg. Det bejdsede korn må kun sås i risikoområder for virussygdommen havrerødsot, og hvis der sås tidligt.</p> <p>Der er stillet krav til såning af det bejdsede korn, hvor der skal anvendes passende radsåningsudstyr, som sikrer en god nedfældning i jorden, minimalt spild under anvendelsen og minimal frigivelse af støv. Endvidere skal de bejdsede frø dækkes med jord og ikke dækkede korn skal opsamles for at beskytte fugle.</p>
Spruzit Neu (pyrethrin og	Til bekæmpelse af insekter i økologisk produktion af	Agro udtaler, at der i økologisk dyrkning ikke er godkendte	Ingen oplysninger, ud	Pyrethrin og rapsolie er godkendt i EU siden 2008.	Der er fastsat 30 meter bufferzoner til vandmiljøet og

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
rapsole) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	<p>frilandsgrøntsager, i salat og krydderurter i væksthuse, i rød- og hvidkløver til frø og hestebønner til foder.</p> <p>For frilandsgrøntsagerne er det specielt sidst på sommeren og i efteråret at skadedyrene kan gøre stor skade, idet det ikke er muligt at bruge insektnet pga. mindre lys og større risiko for svampeangreb. For salat i væksthuse er det problemer med forskellige arter af bladlus og for krydderurter i væksthuse er det cikader og tæger. I rød- og hvidkløver kan kløversnudebillen forårsage meget alvorlige angreb, og i hestebønner er det bededladlusene der er problemet. Det er helt afgørende, at de økologiske producenter får mulighed for at anvende et effektivt middel mod bidende og sugende insekter. Det vil gøre det muligt i første omgang at fastholde den danske økologiske produktion og på sigt øge arealet.</p>	<p>alternativer til hovedparten af de ansøgte anvendelser af Spruzit Neu.</p>	<p>over at bladlys angreb kan give skader på både kvalitet og udbytte af afgrøderne.</p>	<p>Midler med stofferne har været godkendt i Danmark side 2007.</p> <p>Fyldestgørende ansøgning om fornyelse til erhvervmæssig anvendelse blev ikke modtaget efter EU fornyelsen af aktivstofferne i 2008.</p> <p>Der er ansøgt om godkendelse af midlet i 2014. Midlet er godkendt i august 2016.</p> <p><u>Der er givet dispensation i årene fra 2012 til 2015.</u></p>	<p>sprøjtefrist for seneste anvendelse før høst.</p> <p>Tilsvarende begrænsninger er fastsat for den efterfølgende godkendelse af midlet.</p>
Spruzit Neu (pyrethrin og rapsole) <u>Ikke CMR klassificeret</u>	<p>Til bekæmpelse af bladhvepse, bladlus, sommerfuglelarver og kirsebærfluer i økologisk frugt- og bærproduktion</p> <p>De økologiske producenter af frugt og bær har ingen mulighed for at bekæmpe bladhvepse, kirsebærflue og sommerfuglelarver, hvilket påvirker såvel udbytte som kvalitet. Det er derfor helt afgørende, at de økologiske producenter får</p>	<p>Agro udtaler, at der i økologisk dyrkning ikke er godkendte alternativer til de ansøgte anvendelser af Spruzit Neu.</p>	<p>Ingen oplysninger, ud over at bladlys angreb kan give skader på både kvalitet og udbytte af afgrøderne.</p>	<p>Se ovenfor.</p> <p>Midlet er godkendt i august 2016.</p> <p><u>Der er givet dispensation i årene fra 2012-2015.</u></p>	<p>Frugttræer og bærbuske må højest behandles 2 gange indenfor samme vækstsæson med mindst 7 dages interval og ikke senere end 3 dage før begyndende høst.</p> <p>Der er fastsat 50 meter bufferzoner til vandmiljøet.</p> <p>Tilsvarende begrænsninger er fastsat for den efterfølgende</p>

Middel (aktivstof) Klassificeret	Anvendelse/årsag	Alternativer	Økonomi	Godkendelsesstatus Tidsperiode	Risikobegrænsninger
	mulighed for at anvende et effektivt middel mod bladhpvæpse, kirsebærflue og sommerfugle-larver. Det vil gøre det muligt i første omgang at fastholde den danske økologiske produktion af frugt og bær og på sigt øge arealet.				godkendelse af midlet.
<p>Topflor (flurprimidol)</p> <p><u>Rep. 1A (H360) og Rep 2 (H361), skadende for forplantningsejnen og mistænkt for at skade fostre.</u></p> <p><u>Under mistanke for at være hormonforstyrrende.</u></p>	<p>Til vækstregulering af pryplanter i væksthuse. Specielt produktionen af udplantningsplanter i forårsperioden er meget hårdt ramt. Der har i en årrække været udført screeninger/forsøg med alternative vækstreguleringsmidler i et begrænset antal pryplanter i væksthuse. Det har ikke været muligt, på baggrund af forsøgene/ afprøvningerne, at lave nye vejledninger til vækstregulering af en række pryplanter til udplantning (sommer-blomster), hvor der hidtil er anvendt Topflor. Det er helt afgørende for erhvervet, at have et effektivt vækstreguleringsmiddel som Topflor til rådighed indtil der er fundet et eller flere alternative midler eller teknikker til de ansøgte kulturer.</p>	<p>AGRO vurderer, at gartnerne i stor udstrækning selv prøver forskellige kombinationer i de arter hvor de traditionelt har brugt Topflor, men det er vurderingen, at det kun er i nogle arter hvor man er klar til at undvære Topflor; for en lang række arter vil det ikke være muligt at lave samme plantekvalitet uden Topflor som man kan med Topflor. Det vurderes derfor at der ikke er alternativer til den ansøgte dispensation for Topflor.</p>	<p>Ingen oplysninger.</p>	<p>Aktivstoffet blev ikke-godkendt i EU i 2009 og heller ikke i 2011 efter genansøgning pga. risiko for arbejdere (og miljø ved udendørs anvendelse).</p> <p>Midler med flurprimidol har været godkendt i Danmark fra 1995 til 2009.</p> <p><u>Der er givet dispensation i årene fra 2010 til 2015.</u></p>	<p>Kun dispensation til anvendelse i væksthuse.</p> <p>Der er fastsat særlige risikobegrænsende foranstaltninger ift. arbejdere. Herunder skiltning, brug af værnemidler, karenperiode på 7 dage for håndtering af jord og planter således, at der ikke er nogen sundhedsmæssig risiko forbundet med anvendelsen.</p> <p>Anvendelsen skal endvidere overholde de særlige retningslinjer for brug af hormonforstyrrende stoffer i væksthuse. (Se http://mst.dk/kemi/pesticider/bruger/vejledninger-og-vaerktoejer/skaerpet-sikkerhed-for-hormonforstyrrende-pesticider-i-gartnerier/)</p>